

Dictamen en relació amb la consulta formulada pel Delegat de Protecció de Dades d'una universitat sobre enquestes de valoració del professorat universitari

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta formulada pel Delegat de Protecció de Dades (DPD) d'una universitat sobre enquestes de valoració del professorat universitari.

En la consulta s'exposa que la universitat, en compliment del seu deure de millora contínua de la qualitat de la docència, realitza semestralment una enquesta a l'alumnat de grau i de màster universitari *“que té com a finalitat l'avaluació de les assignatures o mòduls, i que inclou preguntes valoratives descriptives, valoratives de satisfacció i camps de resposta oberta”*.

Segons indica, *“l'informe resultant, amb la identificació individual del professorat i amb els resultats valoratius, pot ser consultat pel Deganat del centre on es programa l'assignatura, pel coordinador de la titulació on es programa l'assignatura i pel director del departament on es programa l'assignatura. Aquesta difusió es realitza amb la finalitat que els destinataris tinguin la informació necessària per a l'exercici de les seves competències, així com per a la detecció d'oportunitats de millora.*

Així mateix, i amb les mateixes finalitats abans esmentades, la universitat ha plantejat posar la informació a disposició dels professors que imparteixen la mateixa assignatura en d'altres titulacions.

Per altra banda, en el camp de text lliure els estudiants s'inclouen comentaris personals de satisfacció o d'insatisfacció tant sobre l'assignatura com sobre el professor que la imparteix.

La universitat té habilitat un sistema de vigilància que impedeix la visualització de comentaris considerats ofensius. No obstant això, alguns professors han sol·licitat l'eliminació d'alguns comentaris que, tot i no haver estat detectats com a ofensius en el procés de filtratge, consideren perjudicials pel seu honor o el seu bon nom, i entenen, a més, que el seu manteniment és contrari al principi de minimització del RGPD, tot i que aquests comentaris no contenen habitualment dades de caràcter personal, sinó només opinions dels estudiants sobre el professorat”.

En aquest context el DPD de la universitat sol·licita un dictamen sobre les qüestions següents:

“1. Si l'accés a l'informe individual del professor per part de la resta de professors que imparteixen la mateixa assignatura en altres titulacions de la universitat és un tractament de dades adequat, pertinent i no excessiu en relació amb les finalitats del tractament, o si, contràriament, aquests informes haurien de ser degudament anonimitzats.

2. Si el camp de text lliure amb les opinions dels estudiants sobre l'assignatura i el professor pot tenir la consideració de dada de caràcter personal, malgrat aquests comentaris no incloguin cap dada personal.”

Analitzada la consulta, vista la normativa vigent aplicable i, d'acord amb l'informe de l'Assessoria Jurídica informo del següent:

I

(...)

II

A efectes expositius, s'analitzarà en primer lloc la segona de les qüestions plantejades. Això és, si el text lliure amb les opinions de l'alumnat sobre l'assignatura i el professorat poden tenir la consideració de dada personal.

Per tal de respondre aquesta qüestió cal partir de la consideració que, d'acord amb l'article 4.1 del Reglament (UE) 2016/679, del Parlament i del Consell Europeu, de 27 d'abril de 2016, General de Protecció de Dades (en endavant, RGPD), dada personal és: *“toda información sobre una persona física identificada o identificable («el interesado»); se considerará persona física identificable toda persona cuya identidad pueda determinarse, directa o indirectamente, en particular mediante un identificador, como por ejemplo un nombre, un número de identificación, datos de localización, un identificador en línea o uno o varios elementos propios de la identidad física, fisiológica, genética, psíquica, económica, cultural o social de dicha persona;”*.

El concepte de dada personal de l'RGPD és un concepte ampli que abasta qualsevol informació referida a una persona física ja sigui aquesta identificada o bé que pugui ser identificable. Es considera que una persona pot ser identificable quan la seva identitat es pot determinar directament o indirecta mitjançant un identificador, com per exemple el nom o el número del seu carnet d'identitat, o del seu permís de conduir, o que pugui ser identificable a partir d'elements de la seva identitat física, psíquica, fisiològica, econòmica, cultural o social d'aquella persona.

En aquest sentit el considerant 26 de l'RGPD estableix:

“Los principios de la protección de datos deben aplicarse a toda la información relativa a una persona física identificada o identificable. Los datos personales seudonimizados, que cabría atribuir a una persona física mediante la utilización de información adicional, deben considerarse información sobre una persona física identificable. Para determinar si una persona física es identificable, deben tenerse en cuenta todos los medios, como la singularización, que razonablemente pueda utilizar el responsable del tratamiento o cualquier otra persona para identificar directa o indirectamente a la persona física. Para determinar si existe una probabilidad razonable de que se utilicen medios para identificar a una persona física, deben tenerse en cuenta todos los factores objetivos, como los costes y el tiempo necesarios para la identificación, teniendo en cuenta tanto la tecnología disponible en el momento del tratamiento como los avances tecnológicos. Por lo tanto los principios de protección de datos no deben aplicarse a la información anónima, es decir información que no guarda relación con una persona física identificada o identificable, ni a los datos convertidos en anónimos de forma que el interesado no sea identificable, o deje de serlo. En consecuencia, el presente Reglamento no afecta al

tratamiento de dicha información anónima, inclusive con fines estadísticos o de investigación.”

Respecte del que s'ha d'entendre per dada personal es pot tenir en consideració el Dictamen 4/2007 del GT de l'article 29 sobre el concepte de dada personal, que, tot i que analitza aquest concepte en la Directiva 95/46, les consideracions que efectuen resulten plenament aplicables al concepte de dada personal recollit a l'RGPD.

Així en el Dictamen 4/2007 es posa de manifest:

“Desde el punto de vista de la naturaleza de la información, el concepto de datos personales incluye todo tipo de afirmaciones sobre una persona. Por consiguiente, abarca información «objetiva» como, por ejemplo, la presencia de determinada sustancia en su sangre, pero también informaciones, opiniones o evaluaciones «subjetivas». Esta última clase de afirmaciones constituye una parte considerable del caudal de datos personales tratados en sectores como el de la banca, para evaluar la fiabilidad de los prestatarios («Fulano es un prestatario fiable»), el asegurador («no se espera que Fulano muera pronto») o el laboral («Fulano es un buen trabajador y merece un ascenso»).

Para que esas informaciones se consideren «datos personales», no es necesario que sean verídicas o estén probadas. De hecho, las normas de protección de datos prevén la posibilidad de que la información sea incorrecta y confieren al interesado el derecho de acceder a esa información y de refutarla a través de los medios apropiados

(...)

El término «datos personales» comprende la información relativa a la vida privada y familiar del individuo stricto sensu, pero también la información sobre cualquier tipo de actividad desarrollada por una persona, como la referida a sus relaciones laborales o a su actividad económica o social. El concepto de «datos personales» abarca, por lo tanto, información sobre las personas, con independencia de su posición o capacidad como consumidor, paciente, trabajador por cuenta ajena, cliente, etc.). “

Les enquestes d'avaluació de l'actuació docent del professorat, segons consta al Web de la universitat, tenen per objecte avaluar l'activitat desenvolupada pel professorat a l'aula. La informació que recullen aquestes enquestes, ja sigui mitjançant una puntuació sobre qüestions predeterminades que l'alumnat ha de valorar o a partir de les opinions personals de satisfacció o insatisfacció manifestades per aquests en un camp de text lliure dels formularis de les enquestes, són “afirmacions” o valoracions sobre una persona física identificada.

Tal com recull el Dictamen 4/2017 del GT29, s'ha de considerar dada personal tota mena d'afirmacions sobre una persona física, i abasta tant informació “*objectiva*” sobre aquesta persona, com informacions, opinions o avaluacions “*subjectives*” sobre aquesta persona física. I això, amb independència que les informacions siguin verídiques o no i que hagin estat més o menys contrastades.

En principi, les enquestes també podrien contenir dades de l'alumnat que les efectua. Tot i que en la consulta no s'esmenta expressament aquesta qüestió, a l'efecte d'emetre aquest

dictamen es parteix de la consideració que l'enquesta és anònima, és a dir, no hauria de permetre vincular les respostes amb la identitat de l'alumna o l'alumne concret que la responen, atès que d'acord amb el principi de minimització (art. 5.1.c) RGPD), no sembla necessari per assolir la finalitat perseguida.

En canvi, tant les enquestes d'avaluació de l'actuació docent com els informes individuals de valoració de cada membre personal docent, en la mesura que recullen les valoracions que efectua l'alumnat sobre els mateixos, s'ha de considerar que contenen dades personals dels docents avaluats.

Qüestió diferent són les opinions de l'alumnat sobre l'assignatura. En aquest cas en la mesura que es tracta de valoracions que no afecten a persones físiques, sinó que es refereixen a l'assignatura, la programació, aspectes organitzatius, metodologia, etc., desvinculades de la persona o persones que imparteix l'assignatura, no es pot considerar una informació de caràcter personal.

En definitiva i en resposta a la segona de les qüestions plantejades pel DPD, es pot concloure que les opinions de l'alumnat sobre el professorat, recollides en el camp de text lliure de les enquestes, tenen la consideració de dades personals dels docents avaluats. El tractament d'aquestes dades s'ha d'efectuar d'acord amb l'establert a l'RGPD i a la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD).

III

S'analitza a continuació la primera de les preguntes formulades, és a dir, si l'accés a l'informe individual d'una persona docent per part de la resta del professorat que imparteix la mateixa assignatura en altres titulacions de la universitat *"és un tractament de dades adequat, pertinent i no excessiu en relació amb les finalitats del tractament, o si, contràriament, aquests informes haurien de ser degudament anonimitzats"*

L'RGPD estableix que tot tractament de dades personals, entès com a *"cualquier operación o conjunto de operaciones realizadas sobre datos personales o conjuntos de datos personales, ya sea por procedimientos automatizados o no, como la recogida, registro, organización, estructuración, conservación, adaptación o modificación, extracción, consulta, utilización, comunicación por transmisión, difusión o cualquier otra forma de habilitación de acceso, cotejo o interconexión, limitación, supresión o destrucción"* (article 4.2 RGPD) ha de ser lícit, lleial i transparent en relació amb l'interessat (article 5.1.a)).

Per tal que un tractament sigui lícit ha de comptar amb, al menys, una base jurídica de les previstes a l'article 6.1 de l'RGPD, entre les quals cal fer esment de la prevista a l'article 6.1.e), que estableix:

" e) el tratamiento es necesario para el cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento;"

Tal com es desprèn de l'article 6.3 de l'RGPD i recull expressament l'article 8 de l'LOPDGDD, el tractament de dades només podrà considerar-se fonamentat en les bases

jurídiques de l'article 6.1.c) i 6.1.e) de l'RGPD quan així ho estableixi una norma amb rang de llei.

El considerant 41 de l'RGPD precisa que quan l'RGPD fa referència a una base jurídica *“dicha base jurídica o medida legislativa debe ser clara y precisa y su aplicación previsible para sus destinatarios, de conformidad con la jurisprudencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea (en lo sucesivo, «Tribunal de Justicia») y del Tribunal Europeo de Derechos Humanos”*.

La Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'Universitats de Catalunya, estableix al seu article 4 que un dels principis informadors de l'ordenació del sistema universitari català és el foment i l'avaluació de la qualitat de la docència.

Pel que fa a l'avaluació del personal docent l'article 19.2 de la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'Universitats de Catalunya, estableix que:

“La docència universitària ha d'ésser objecte d'avaluació. A aquests efectes, les universitats, conjuntament amb l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, han de desenvolupar metodologies i programes d'avaluació de la docència en llurs diverses modalitats.”

Les funcions d'avaluació de la docència corresponen als òrgans de direcció de les universitats (degans, directors de departament) d'acord amb les funcions de direcció dels centres i dels departaments (articles 24 i 25 Llei 1/2003) al Consell Social (article 88.c) de la mateixa Llei 1/2003).

Per la seva banda, els Estatuts de la universitat aprovats pel Decret 237/2003, de 8 d'octubre, estableixen com una de les finalitats de la universitat *“Fomentar l'avaluació de la qualitat en la docència, la recerca i la gestió, d'acord amb criteris, objectius i metodologies equiparables als estàndards internacionals”*(article 4.d), i atribueixen les competències per a l'avaluació de la docència tant a les facultats o escoles (article 15.k), com als departaments (article 22.i) i al Consell de Govern (article 62.2).

Per tant, la normativa universitària atribueix a les universitats competències relacionades amb l'avaluació de la qualitat de sistema universitari i, entre aquestes, per a l'avaluació de la qualitat de la docència. Aquesta atribució competencial constitueix una base jurídica en relació amb l'article 6.1.e) RGPD, per al tractament la informació continguda a les enquestes efectuades a l'alumnat i als informes individuals que se'n derivin, corresponent a cada professor.

Però a més del principi de licitud, tot tractament de dades personals ha de donar compliment a la resta de principis i garanties de l'RGPD, entre els quals als efectes d'aquest informe cal destacar el principi de minimització d'acord amb el qual les dades han de ser adequades, pertinents i limitades a allò necessari en relació amb les finalitats per a les quals són tractades (article 5.1.c) RGPD).

En aquest sentit el considerant 39 de l'RGPD exposa el següent:

(...) Los datos personales deben ser adecuados, pertinentes y limitados a lo necesario para los fines para los que sean tratados. Ello requiere, en particular, garantizar que se

limite a un mínimo estricto su plazo de conservación. Los datos personales solo deben tratarse si la finalidad del tratamiento no pudiera lograrse razonablemente por otros medios. Para garantizar que los datos personales no se conservan más tiempo del necesario, el responsable del tratamiento ha de establecer plazos para su supresión o revisión periódica. Deben tomarse todas las medidas razonables para garantizar que se rectifiquen o supriman los datos personales que sean inexactos. Los datos personales deben tratarse de un modo que garantice una seguridad y confidencialidad adecuadas de los datos personales, inclusive para impedir el acceso o uso no autorizados de dichos datos y del equipo utilizado en el tratamiento.

Com ha posat de manifest aquesta Autoritat amb anterioritat, el principi de minimització de dades comporta tant l'obligació que el responsable del tractament no tracti dades personals en aquells casos en els quals per assolir una determinada finalitat no sigui necessari tractar-les, com l'obligació que, en el cas que calgui tractar-les, només es tractaran les dades necessàries i imprescindibles, i també que no es faran més tractaments dels estrictament necessaris (per exemple, garantint que només les persones adequades hi tindran accés).

En el cas que ens ocupa, com s'ha exposat, la normativa universitària atribueix a les universitats competències relacionades amb l'avaluació de la qualitat de sistema universitari i, entre aquestes, per a l'avaluació de la qualitat de la docència. La mateixa normativa determina quins són els òrgans amb competències per exercir aquestes funcions. En la mesura que el personal docent no té funcions relacionades amb l'avaluació de la docència, el seu accés a la informació personal continguda en els informes d'avaluació s'ha de considerar un tractament excessiu.

Sí que correspon al personal docent funcions relacionades amb la millora continuada i amb la qualitat de la formació universitària. Ara bé, per a exercir aquestes funcions no sembla que sigui necessària la informació personal relativa a altres docents continguda en els informes a què fa referència la consulta, sinó que pot ser suficient accedir a resultats agregats sobre la valoració del personal docent, de manera que no es puguin relacionar amb persones concretes. En conseqüència l'accés a l'informe individual d'una persona docent per part de la resta del professorat que imparteix la mateixa assignatura en altres titulacions de la universitat és un tractament de dades excessiu en relació amb la finalitat d'avaluació i millora per a la qual son tractades.

Respecte a la possibilitat de facilitar aquesta informació de manera anònima, escau tenir en consideració que la normativa de protecció de dades no s'aplica a la informació anònima. Així, el considerant 26 de l'RGPD especifica *"los principios de protección de datos no deben aplicarse a la información anónima, es decir información que no guarda relación con una persona física identificada o identificable, ni a los datos convertidos en anónimos de forma que el interesado no sea identificable, o deje de serlo. En consecuencia, el presente Reglamento no afecta al tratamiento de dicha información anónima, inclusive con fines estadísticos o de investigación.*

Així mateix, el considerant 26 de l'RGPD, en relació amb l'article 4.1, *disposa que per determinar si una persona física és identificable "[...] deben tenerse en cuenta todos los medios, como la singularización, que razonablemente pueda utilizar el responsable del tratamiento o cualquier otra persona para identificar directa o indirectamente a la persona física. Para determinar si existe una **probabilidad razonable de que se utilicen medios para identificar a una persona física, deben tenerse en cuenta todos los factores***

objetivos, como los costes y el tiempo necesarios para la identificación, teniendo en cuenta tanto la tecnología disponible en el momento del tratamiento como los avances tecnológicos.

Per tal que una informació es pugui considerar anònima cal garantir que la informació no guarda relació amb una persona física identificada o identificable. En aquest sentit el Dictamen 05/2014 del GT29 sobre tècniques d'anonimització, posa de manifest que *“Una solución de anonimización eficaz impide a todos singularizar a una persona en un conjunto de datos, vincular dos registros en un conjunto de datos (o dos registros pertenecientes a conjuntos diferentes) e inferir cualquier tipo de información a partir de dicho conjunto. En definitiva, como norma general, no basta con eliminar los elementos que pueden servir para identificar directamente a una persona para garantizar que ya no se puede identificar al interesado. Con frecuencia habrá que tomar medidas adicionales para evitar dicha identificación, las cuales dependerán una vez más del contexto y de los fines del tratamiento de que van a ser objeto los datos.”*

En el cas que ens ocupa, la supressió dels noms de les persones docents dels informes individualitzats com a tècnica d'anonimització que resulti eficaç (en el sentit que no permeti la reidentificació sense esforços desproporcionats), ha de tenir en consideració diversos aspectes com el nombre de persones docents d'una mateixa assignatura en les diferents titulacions de la universitat, la informació concreta sobre aquestes persones docents que puguin contenir els informes -més si recullen les valoracions de l'alumnat expressades en els camps de text lliure de les enquestes-, així com la informació prèvia que es pugui disposar respecte d'aquestes persones.

Així, per exemple, en un entorn com el que s'analitza sembla que oferir la informació agrupada per assignatures en molts casos podria acabar identificant les persones concretes a les quals es refereix (si el nombre de persones docents que imparteixen una mateixa assignatura en les diferents titulacions de la universitat és reduït o, per exemple si es fa referència a aspectes com l'origen de la persona docent, la seva manera de parlar, o algun altre aspecte personal). Per tant, caldria agregar la informació a un nivell que permeti garantir l'anonimat.

Conclusió

Les opinions de l'alumnat sobre el professorat, recollides en el camp de text lliure de les enquestes d'avaluació de l'actuació docent del professorat, tenen la consideració de dades personals dels professorat avaluat.

L'accés als informes individuals d'avaluació del professorat per part de la resta de professorat que imparteix la mateixa assignatura en altres titulacions de la mateixa universitat s'ha de considerar un tractament excessiu en relació amb les finalitats d'avaluació i millora de l'actuació docent. La comunicació es podria efectuar amb la prèvia anonimització.

Barcelona, 22 de juny de 2022